

Etiske retningslinjer for medarbeidere i påtalemyndigheten

11. desember 2015

Etiske retningslinjer for medarbeidere i påtalemyndigheten er vedtatt av Riksadvokaten og supplerer andre relevante retningslinjer, herunder Etiske retningslinjer for statstjenesten.

1. Grunnleggende krav

Enhver medarbeider i påtalemyndigheten skal opptre på en måte som fremmer en rettssikker og tillitsvekkende strafferettspleie i samsvar med lov og rettsorden.

***Merknad:** Referansen til lov og rettsorden er ment å skulle dekke alle regler og retningslinjer som er gitt i eller i medhold av lov og Grunnlov. Også folkerettslige regler som norske myndigheter er forpliktet etter, er omfattet. Rettsorden omfatter dessuten grunnleggende verdier og prinsipper, som en rettsstatlig strafferettspleie bygger på, herunder rettssikkerhet, likhet for loven og individets grunnleggende frihet og autonomi.*

2. Uavhengighet

Medarbeiderne i påtalemyndigheten skal utøve sine oppgaver uten å ta hensyn til trusler, press eller annen utilbørlig påvirkning.

***Merknad:** Kjernen i prinsippet om at påtalemyndigheten skal være uavhengig er at en ikke skal la synspunkter fra blant annet andre myndighetsorganer, stater, mellomstatlige og ikke-statlige organisasjoner eller media påvirke utfallet av en enkeltsak. Kravet til uavhengighet vil først og fremst ha betydning i arbeidet med konkrete straffesaker og må ikke leses som en begrensning i påtalemyndighetens rettpolitiske engasjement. Kravet til uavhengighet er naturlig nok heller ikke til hinder for at en følger generelle styringssignaler gitt av Storting og Regjering i offentlige dokumenter.*

3. Objektivitet

Påtalemyndigheten skal opptre objektivt i hele sin virksomhet, herunder på etterforskningsstadiet, når det treffes påtalevedtak og ved irettføring.

Dette innebærer blant annet at en skal undersøke, vurdere og legge frem alle opplysninger som taler for en persons uskyld i samme grad som en gjør med dem som taler for vedkommendes skyld.

***Merknad:** Bestemmelsens første ledd tilsvarende straffeprosessloven § 55 fjerde ledd. Annet ledd artikulere kjernen i objektivitetsprinsippet som er at også påtalemyndigheten har et selvstendig ansvar for at opplysninger som taler til siktedes gunst – og ikke bare de som taler for skyld – blir undersøkt vurdert og lagt frem. Kravet til objektivitet vil, i likhet med kravet til uavhengighet først og fremst ha betydning i arbeidet med konkrete straffesaker og må ikke leses som en begrensning i påtalemyndighetens medarbeidere har et rettpolitiske engasjement.*

4. Upartiskhet

Påtalemyndighetens medarbeidere skal opptre slik at det ikke kan stilles spørsmål ved påtalemyndighetens nøytralitet.

Merknad: Bestemmelsen gir uttrykk for at en ikke skal ta utenforliggende hensyn når det treffes avgjørelser, det være seg empatier, antipatier, personlige politiske preferanser, antatte forventninger fra media el. Videre skal en opptre på en måte som ikke svekker tilliten utad til at påtalemyndighet opptre nøytralt, dvs. ikke tar utenforliggende hensyn. Bestemmelsen er ikke til hinder for at påtalemyndighetens rettspolitiske engasjement.

5. Integritet

Påtalemyndighetens medarbeidere skal utføre sin jobb med integritet, uten tanke på egen fordel eller ulempe. Man skal ikke gi eller ta imot personlige gaver (til en selv eller ens nærstående) eller andre fordeler som kan knyttes til utøvelse av påtalemyndighet.

Merknad: Både det å la seg påvirke av personlige gaver samt forsøk på å påvirke andres avgjørelser, for eksempel dommeres, gjennom å gi gaver, er i strid med denne retningslinjen. Bestemmelsen er ikke til hinder for at det mottas oppmerksomhetsgaver eller andre fordeler, i form av bespisning eller underholdning, innenfor de rammer som er skissert i merknaden til punkt 4.6 i Etske retningslinjer for staten. Bestemmelsen er heller ikke til hinder for at en mottar honorar for undervisningsoppdrag, foredrag, verv eller lignende innenfor de rammer som følger av Statens personalhåndbok og eventuelt interne retningslinjer for Den høyere påtalemyndighet og politiet.

6. Kvalitet og effektivitet

Medarbeiderne i påtalemyndigheten skal se til at straffesaksbehandlingen holder høy kvalitet, og innenfor disse rammer utføre sine oppgaver så effektivt som mulig.

7. Faglighet og profesjonalitet

Påtalemyndighetens medarbeidere skal vedlikeholde og forbedre sine faglige kunnskaper og ferdigheter, i den utstrekning det er nødvendig for å holde en faglig forsvarlig standard, og holde seg løpende orientert om relevante faglige utviklingstrekk.

Påtalemessige vurderinger skal foretas og avgjørelser skal treffes uten forutinntatte holdninger.

Enhver, både ledere og andre, skal bidra til en kultur som legger til rette for og etterspør faglige motforestillinger, etiske refleksjoner og bevissthet i utøvelsen av påtalemessige oppgaver.

En skal være bevisst på forhold som øker risikoen for uriktige domfellelser, og innrette sitt arbeid slik at justisfeil forebygges og unngås. En må ikke gi uttrykk for forhåndsstandpunkter til saker som er under behandling.

8. Respekt

Påtalemyndighetens medarbeidere skal i sitt arbeid møte andre mennesker – herunder fornærmede og vitner og personer som er siktet, tiltalt eller domfelt – hensynsfullt og med respekt og uten fordommer på grunn av blant annet kjønn, rase, nasjonalitet, religion eller livssyn, etnisitet, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering, sosial eller sosioøkonomisk bakgrunn.

9. Diskresjon

Enhver medarbeider i påtalemyndigheten skal, foruten å overholde lovbestemt taushetsplikt, utvise diskresjon og ivareta personvern hensyn ved behandlingen av sensitive opplysninger som en får kjennskap til i tjenesten.

***Merknad:** Plikten til å utvise diskresjon gjelder også etter at tjenesteforholdet er avsluttet.*

10. Ytringer

Medarbeiderne i påtalemyndigheten har som enhver annen ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet, men skal ved utøvelsen av slike rettigheter ta behørig hensyn til påtalemyndighetens objektivitet, upartiskhet og uavhengighet.

En skal ved omtale av straffesaker unngå å ytre seg i strid med uskyldspresumsjonen. Forhåndsprosedyre skal ikke finne sted.

***Merknad:** Ytringer og opptredener i media, TV-programmer, filmproduksjoner eller lignende utover det som naturlig følger av et aktorat i en straffesak, bør skje i overensstemmelse med embetsleder. Det samme gjelder bidrag til artikler, bøker og andre publikasjoner.*

11. Informasjon til allmennheten og media

Påtalemyndighetens skal bidra til å ivareta allmennhetens behov for saklig informasjon om straffesaker med mindre personvern hensyn, mulige skadevirkninger eller hensynet til en forsvarlig etterforskning er til hinder for eller tilsier at en utviser tilbakeholdenhet med å gi informasjon.

Påtalemyndighetens medarbeidere skal utvise respekt for pressens rolle og samfunnsoppdrag.

12. Atferd utenfor tjenesten

Påtalemyndighetens medarbeidere skal også utenfor tjenesten opptre på en måte som ikke er egnet til å skade tilliten til påtalemyndigheten.

13. Etterlevelse

Riksadvokaten, embetsledere ved statsadvokatembetene og politimestrene skal sørge for at påtalemyndighetens etiske retningslinjer gjøres kjent for den enkelte og har det overordnede ansvar for at de etterleves. Ansvar for at retningslinjene etterleves hviler også på den enkelte medarbeider naturlig nok.

Enhver medarbeider i påtalemyndigheten som blir kjent med en åpenbar overtredelse av disse etiske retningslinjer, bør ta dette opp på en passende måte i dialog med den det gjelder eller med dennes overordnede.

